OSZCZĘDNOŚĆ

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWIE ORGANIZACJI OSZCZĘDNOŚCI W POLSCE

No 18-19.

Rok II. Dnia 16 maja 1926 r. Rok II.

ZWIĄZKI KAS OSZCZĘDNOŚCI.

Uzupełnieniem niejako i rozwinięciem kontroli ze strony władz nadzorczych przewidzianej w ustawodawstwach różnych krajów, o czem pisaliśmy w poprzednim numerze, są dobrowolne związki kas oszczędności mające na celu ułatwienie wykonywania zadań gospodarczych kas oszczędności, czynności rewizyjne i instrkucyjne, oraz reprezentacje interesów kas i wkładców.

Związki kas oszczędności ogólnopaństwowe, dobrowolne istnieją we wszystkich państwach; w Czechosłowacji istnieje przymusowy związek kas oszczędności, jedynie Polska i Hiszpanja nie posiadają ogólno narodowej reprezentacji kas oszczędności. Istniejący we Lwowie Związek Polskich Kas Oszczędności obejmuje kasy działające na terenie Małopolski i aczkolwiek posiada statutowe uprawnienia działania na terenie całej Rzeczypospolitej, faktycznie jednak ogranicza swą działalność do Małopolski. Brak ogólnej reprezentacji kas oszczędności w Polsce utrudnia znacznie należyty rozwój sieci kas oszczędności, organizację propagandy i opóźnia ustawowe uregulowanie pracy instytucyj oszczędnościowych. Wszystko to powstrzymuje u nas należyty rozwój tworzenia się kapitałów i wytwarza wrażenie, iż nie posiadamy czynników rzeczywiście interesujących się i powołanych do czuwania nad organizacją drobnego kapitału. Brak ten winien być corychlej wyrównany, co leży całkowicie w rękach zainteresowanych instytucyj (kas oszczędności).

Współparca organizacyjna kas oszczędności wydaje doskonałe rezultaty w dziedzinie rozbudowy kapitału oszczędnościowego, podniesienia sprawności pracy poszczególnych kas, oraz pozwala na ideowe krzewienie oszczędności w społeczeństwie, co stanowi podstawowy czynnik rozkwitu instytucyj oszczędnościowych. W naszych warunkach powołanie ogólnopaństwowej reprezentacji kas oszczędności niewątpliwie przyspieszyłoby rozszerzenie sieci kas, przyspieszyłoby rozbudowę ustawodawstwa oszczędnościowego, oraz pozwoliłoby na zorganizowanie szerokiej propagandy oszczędności i ustalenie opinji w zakresie najważniejszej obecnie sprawy: niezniszczalności wkładów. Ta ostatnia sprawa jest u nas naogół niedoceniana, to też brak inicjatywy w kierunku zabezpieczenia formalnego i faktycznego wkładów oszczędnościowych, odbija się wysoce ujemnie na rozwój kapitału drobnego, który stanowi normalne podstawy organizacji kredytu długoterminowego.

Ogólna reprezentacja interesów instytucyj osz-

części oszczędnościowych, jako organizacji kapitału, nie kredytu, jest nieodzowna, dla należytego rozwoju pracy tych instytucyj, pracy planowej i jednolitej. To też takie reprezentacje istnieją we wszystkich państwach.*) Opieka nad wkładcą, bez której rozwój instytucyj zawsze będzie niedomagał, wyraża się przedewszystkiem we wzajemnej współpracy powołanych instytucyj, przez organizację kontroli ich pracy i reprezentację interesów kas oszczędności. Dobrowolne związki rewizyjne kas oszczędności wszędzie wywołują podniesienie stopnia zaufania wkładców. Naogół cele związków, stowarzyszeń lub towarzystw kas oszczędności są identyczne. Ograniczymy się przeto do zacytowania przepisów ustawy czeskiej o przymusowym związku kas oszczędności powołanym rozporządzeniem z dnia 27 lipca 1920 r. w wykonaniu § 23 ustawy o kasach oszczędności z dnia 14 kwietnia 1920 r. Wszystkie kasy oszczędności (nazwa kas oszczędności przysługuje z mocy ustawy jedynie publicznym kasom oszczędności; co do innych instytucyj pieniężnych mających prawo wydawania książeczek wkładowych — patrz Nr. 14 „Oszczędności". Czeska ustawa o książeczkach wkładowych) tworzą w Czechosłowacji przymusowy związek p. n. Svaz Ceskoslovenskych Sporzytelen (Związek Czeskosłowackich Kas Oszczędności). Cele związku są następujące (§ 24):

a) Dokonywanie conajmniej raz na dwa lata rewizji kas oszczędności i ich oddziałów przez rewidentów związku i przedkładanie protokułów rewizji władzom nadzorczym państwowym i władzom kasy oszczędności;

b) Gromadzenie i opracowywanie dat statystycznych dotyczących kas oszczędności. Daty te winny być przedkładane, na żądanie, Ministerstwu Spraw Wewnętrznych i Państwowemu Urzędowi Statystycznemu;

c) Czuwanie i opieka nad wspólnemi interesami wszystkich kas oszczędności bądź przez instrukcje, bądź przez publikacje;

d) Podejmowanie inicjatywy władz w sprawach dotyczących interesów kas oszczędności, a specjalnie w sprawach kredytu;

e) Delegowanie przedstawicieli rzeczoznawców w sprawach kredytu publicznego do ciał doradczych przy władzach państwowych.

Poza związkiem przymusowym kas oszczędności, stanowiącym ich ogólną reprezentację istnieją w Czechosłowacji dwa związki dobrowolne: Stowarzyszenie Czeskich Kas Oszczędności (Spolek Sporzytelen Ceskoslovenskych) jednoczące czeskie kasy oszczędności i Związek Niemieckich Kas Oszczędności (Verband der Duetschen Sparkassen in dem Tchecoslovakischen Staat).

Na podkreślenie zasługuje to, iż art. 25 ustawy o kasach oszczędności nadaje postanowieniom związku moc obowiązującą, jeśli postanowienia te nie sprzeciwiają się rozporządzeniom władz.

Niewątpliwie, iż związki kas oszczędności wprowadzają pewne ograniczenia w swobodzie ruchów poszczególnych kas, jednakże korzyści natury moralnej i finansowej, jakie związki przynoszą swym członkom, dają im hojną rekompensatę.

Kasy oszczędności, jako instytucje, mające na celu zadania wychowania gospodarczego społeczeństwa, jako instytucje, których działalność nie jest obliczona na zyski, jedynie przez wzajemną współpracę mogą rzeczywiście skutecznie oddziaływać na podniesienie się dobrobytu narodowego.

To też nie wątpimy, iż pewne luki w organizacji tej współpracy w Polsce rychło zostaną wyrównane, co porzyczyni się skutecznie do rozwiązania niezmiernie ważnego dla życia gospodarczego Polski problemu organizacji kapitału oszczędnościowego.

*) *W N-rze 3 z 1925 „Oszczędności" w artykule „Potrzeba Konsolidacji" podano spis istniejących w poszczególnych państwach centralnych organizacyj Kas Oszczędności. Pozwolimy sobie spis ten powtórzyć: Anglja: 1 związek centralny w Preston (Trustee Savings Banks Assosation); Austrja: 1 związek centralny w Wiedniu; Czechosłowacja: Różne stowarzyszenia okręgowe i 1 przymusowy związek centralny w Pradze; Danja: Różne stowarzyszenia, z których jedno centralne w Vejle; Finlandja: Różne stowarzyszenia okręgowe i związek centralny w Helsingforsie; Francja: 7 stowarzyszeń okręgowych i 1 centralne w Paryżu (Conférence Générale des Caisses d'Epargne); Holandja Związek Centralny; Jugosławja: Związek Centralny obejmujący banki i kasy oszczędności w Zagrzebiu; Niemcy: 15 stowarzyszeń okręgowych i 1 związek (Deutschen Sparkassen-Verband); Rumunja: 1 związek Banków do którego wchodzą i kasy oszczędności; Stany Zjednoczone: 8 stowarzyszeń i 1 związek centralny w New-Jorku (National Association of Mutual Savings Banks) i t. d., jedynie Polska i Hiszpanja centralnej reprezentacji nie posiadają.*

NA MARGINESIE WARSZAWSKIEJ POŻYCZKI SZKOLNEJ.

Jeszcze w październiku 1924 roku, warszawska rada miejska uchwaliła zaciągnąć pożyczkę obligacyjną na cele budowy gmachów szkolnych i w tym celu wypuścić pożyczkę na sumę 20 miljonów złotych.

Jak wynika z komunikatu prasowego Magistratu st. m. Warszawy, formalności zatwierdzenia warunków pożyczki przez władze nadzorcze zajęły wiele czasu, tak, że dopiero z początkiem r. b. mogły się rozpocząć prace organizacyjne nad urzeczywistnieniem projektu.

Nie bacząc na roczne, jak widać z powyższego, badanie warunków i planu pożyczki i to zapewne przez dwa ministerstwa (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ministerstwo Skarbu), warunki pożyczki są tego rodzaju, że mimo wzniosłego celu, jakiemu mają służyć fundusze z niej osiągnięte, — musi ona wydać, zdaniem naszem, bardzo nikłe rezultaty i zupełnie zawieść nadzieje, jakie ludność stolicy może w tej pożyczce pokładać umożliwienie budowy gmachów szkolnych, odpowiadających nowoczesnym wymaganiom hygjeny i pedagogiki.

Zasadniczy błąd emitowanej przez Magistrat m. st. Warszawy „Pożyczki inwestycyjnej szkolnej obligacyjnej m. st. Warszawy 1925 roku" tkwi w jej warunkach. I Serja tej pożyczki w wysokośc 5 miljo-

nów złotych emitowana jest mianowicie na następujących warunkach:

1) Pożyczka ta, pod nazwą „Pożyczki inwestycyjnej szkolnej obligacyjnej m. st. Warszawy 1925 r." będzie wypuszczona w 10 proc. obligacjach po złotych 50, 100, 250 i 500. Obligacje będą wypuszczone na okaziciela i zaopatrzone w półroczne kupony na lat 10 płatne zdołu 2-go stycznia i 1 lipca każdego roku. Bieg procentów od pożyczki liczy się od dnia 1 stycznia 1927 r., czyli, że 1-szy kupon będzie płatny **1 lipca 1927 r.**

2) Pożyczka przeznaczona jest wyłącznie na budowę miejskich gmachów szkolnych.

3) Pożyczka wolną jest od podatku, od kapitałów i rent i od podatku stemplowego.

4) Pożyczka będzie zamortyzowana w ciągu 30 lat, licząc od 1-go losowania, drogą płórocznych losowań dokonywanych w dniach 1-go października i 1-go kwietnia każdego roku.

5) Pierwsze losowanie odbędzie się 1-go października 1929 roku.

6) Kupony nie przedstawione do zapłaty w ciągu 5 lat i obligacje nie przedstawione do wykupu w ciągu lat 30 od terminu ich płatności tracą swą wartość i po tych terminach nie podlegają zapłacie.

7) Terminowa zapłata za kupony i wylosowane obligacje zabezpiecza się całym majątkiem i wszystkiem dochodami m. st Warszawy.

8) Obligacje tej pożyczki będą przyjmowane po cenie nominalnej, jako kaucje przy wszelkich umowach z Magistratem.

9) Kurs emisyjny wynosić będzie 95 złotych za 100 złotych nominalnych. Realizację pożyczki Magistrat przeprowadzi drogą zapisów w instytucjach miejskich i szkołach powszechnych.

Warunki te podane w powyższej formie do publicznej wiadomości, nie są niestety zbyt wyraźne; nie widać m. i. w jaki sposób odbywa się amortyzacja pożyczki t. j. jaką ilość obligacyj (wzgl. jaka suma) podlega amortyzacji w każdym z 60-u losowań. W przypuszczeniu, że kwota pieniężna przeznaczona na każdorazowe losowanie wraz z opłatą kuponu od pozostałej ilości obligacyj jest stałą kwotą, jak to po większej części się zdarza, to faktyczna rentowność tej pożyczki wynosi 10 i trzy piąte proc.; jeżeli natomiast ilość mająca być co półrocze amortyzowana obligacyj jest jednakowa (poświęcana zatem na ten cel suma łącznie z oprocentowaniem pozostałych obligacyj jest kwotą zmniejszającą się), to faktyczna rentowność będzie nieco większa. Rentowność ta jest bezpośrednio zależna od planu amortyzacyjnego, który, niestety, wbrew powszechnie przyjętym zwyczajom, nie został podany do wiadomości publicznej.

Wogóle, z warunków pożyczki i sposobu jej propagowania, możnaby było sądzić, że Magistrat apeluje do „ofiarności" publicznej, a nie do udzielenia pożyczki. Zamiast wykazywać publiczności jej interes w zakupie emitowanych obligacyj, Magistrat „agituje" przez ad hoc tworzone komitety propagandy, które mają popularyzować ideę pożyczki za pomocą plakatów, ulotek, odczytów etc. wśród dziatwy szkolnej oraz przyjmować na miejscu w szkole zapisy; pozatem akcja propagandy ma objąć ośrodki wielkiego przemysłu, handlu i finansów oraz wszelkie stowarzyszenia i kluby.

Jak widać z dotychczasowych wezwań popularyzacja ta ogranicza się do wykazywania potrzeby istnienia szkolnictwa powszechnego i gmachów szkolnych.

Uznając w zupełności doniosłość **racjonalnej** propagandy również i przy emisji pożyczek (państwowych czy też komunalnych) musimy jednakże przy urządzaniu propagandy pamiętać, że w danym wypadku nie idzie o apel do ofiarności publicznej, lecz należy wykazać tej publiczności jej interes materjalny w subskrybcji pożyczki. Nie wolno zapominać, że 5 lub zgoła 20 miljonów złotych nie można zdobyć zapisami w klubach lub restauracjach; na taką sumę muszą się złożyć poważne instytucje finansowe, które lokują powierzone im pieniądze; a zatem w pierwszej linji kasy oszczędności, zakłady ubezpieczeń etc.

Instytucje zaś tego rodzaju patrzą przedewszystkiem na stronę materajlną t. j. na warunki pożyczki.

Tak samo zresztą czynią i osoby prywatne, które oszczędności swe chciałyby bezpośrednio ulokować w obligacjach.

Dla tych wszystkich osób nie do przyjęcia jest naszem zdaniem, warunek pożyczki, wypowiedziany wprawdzie milcząco, że pożyczka ta nie jest zabezpieczona od niezniszczalności pieniądza obiegowego, t. j. iż jest ona emitowana w zwykłych złotych zamiast w „złotych w złocie". Jest to zasadniczy błąd warunków pożyczki, który może bardzo poważnie zaważyć na szali powodzenie lub fiasco pożyczki.

Wprawdzie warunki pożyczki opracowywane były wówczas kiedy nasz pieniądz nie ulegał jeszcze wahaniom, ale miarodajne czynniki miejskie i rządowe (jako władze nadzorcze) winny były wszak znać nieco psychologję społeczeństwa i zrozumieć, że przebyta inflacja nie może spowodować natychmiastowego zaufania do nowego pieniądza; nawet wtedy trzeba było wstawić klauzulę o niezniszczalności, do czego nawoływaliśmy od chwili wprowadzenia nowej waluty. Tę psychologję społeczeństwa dokładnie zrozumiały i doceniły odpowiednie czynniki niemieckie, które wręcz **nakazały** emisję długoterminowych pożyczek komunalnych z klauzulą złotą. (Patrz notatkę w „Oszczędności" Nr. 13/14). Ale pocóż sięgać do przykładów niemieckich? Wszak i u nas banki państwowe emitują obligacje w złotych w złocie i na takąż walutę ma opiewać również i Państwowa Pożyczka Ziemska.

Czy wobec istnienia takich papierów z gwarancją państwową przynoszących efektywnie dochód nie mniejszy *) niż projektowana pożyczka szkolna, może się ta ostatnia w „walce konkurencyjnej" na rynku pieniężnym utrzymać? Obawy te winny być tem większe, że chwila wypuszczenia pożyczki zbiegła się niefortunnie z ponownym spadkiem wartości złotego.

Gdyby Magistrat m. st. Warszawy emitował tę pożyczkę w walucie stałej lub z klauzulą złotą, nie poniósłby ani Magistrat straty, gdyż pożyczka ma być wszak inwestycyjna. Gdyby zaś władze miejskie

**) „Pożyczka Kolejowa" daje nawet przy obecnym kursie dochód znacznie większy.*

uważały, że, wbrew naszym poglądom, klauzula taka kryłaby w sobie dla miasta niebezpieczeństwo, eo ipso przyznałyby, że nabywca obligacji bez takiej klauzuli ryzykuje utratę swego kapitału.

Jeżeli jeszcze czas, niech władze miejskie zrewidują swoje stanowisko, gdyż fiasco pierwszej próby zaciągnięcia pożyczki odbić się może niekorzystnie przy dalszych próbach pożyczek wewnętrznych lub pertraktacjach z finansistami zagranicznemi, nawet i wtedy, gdyby warunki tych pożyczek były dla wierzyciela dogodniejsze i zabezpieczały niezniszczalność kapitału.

Pozwoliliśmy sobie na powyższą krytykę warunków pożyczki miejskiej w dobrze zrozumiałym interesie miasta stołecznego, jako też w zrozumieniu potrzeby stworzenia racjonalnych warunków dla odbudowy kapitału i kredytu pieniężnego.

TADEUSZ POZNAŃSKI.

LIKWIDACJA PRZEDWOJENNYCH KAS POŻYCZKOWO-OSZCZĘDNOŚCIOWYCH W B. ZABORZE ROSYJSKIM.

Projekt rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych, jaki ma być wydany w porozumieniu z Ministrem Skarbu w wykonaniu § 23 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 30 grudnia 1924 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 118, poz. 1069) został już opracowany i po uzgodnieniu tego projektu przez zainteresowane władze — będzie ogłoszony w trybie ustalonym.

Projekt ten powołuje specjalne komisje likwidacyjne dla każdej kasy oddzielnie. Zadaniem tych komisyj będzie przedewszystkiem ustalenie w drodze przerachowania na zasadzie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej — aktywów i pasywów kas oraz dokonanie rozrachunku kas z ich wierzycielami z tytułu wkładów i innych zobowiązań kas oraz z tytułu należnych kasom sum, przyczem tryb postępowania rzeczonych komisyj w związku z ostatecznem dokonaniem rozrachunku zostanie określony przez osobne rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Niezależnie od tego projektu zostanie wydany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych okólnik oraz szczegółowa instrukcja, wyjaśniająca na przykładach sposób przeprowadzenia wspomnianego przerachowania aktywów i pasywów kasy.

Według opinji panującej w Ministerstwie, przerachowania, nie oparte na obowiązujących przepisach prawnych, mogą spowodować straty zarówno dla wierzycieli, jak i dłużników kasy, z tych więc względów Ministerstwo uważa za wskazane niepodejmowanie jakichkolwiek kroków, zmierzających do przeprowadzenia likwidacyj kas przed wydaniem odnośnego rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych.

Jednocześnie, jak to podaje „Samorząd" skąd czerpiemy te wiadomości, opracowany został wniosek poselski, dotyczący **projektu ustawy** o likwidacji gminnych Kas pożyczkowo-oszczędnościowych, który to wniosek został w dniu 22 kwietnia złożony do laski marszałkowskiej. Tekst tego wiosku jest następujący:

„PROJEKT USTAWY

o likwidacji gminnych Kas pożyczkowo-oszczędnościowych, opartych na statucie wzorowym, zatwierdzonym przez Ministra Spraw Wewnętrzych dn. 23 listopada st. st. 1906 r. i zmienionym w dn. 11 października st. st. 1911 r.

Art. 1. Gminne Kasy pożyczkowo - oszczędnościowe dla ludności wiejskiej, działające na podstawie Ustawy kredytowej z dnia 7 czerwca st. st. 1904 r. (Zbiór post. i rozporz. rządu rosyjskiego 1904 r. Nr. 109, poz. 1232), statutu wzorowego, zatwierdzonego przez Ministra Spraw Wewnętrznych w dniu 23 listopada st. st. (5 grudnia 1906 r.) (Zbiór post. i rozporz. rządu rosyjskiego z dnia 20 grudnia st. st. 1906 r. (2 stycznia 1907 r.) Nr. 292, poz. 2046) i zmienionego przez Ministra Spraw Wewnętrznych w dniu 11 października st. st. (23 października) 1911 r., względnie na zasadzie dawnych przepisów, przechodzą w stan likwidacji z dniem ogłoszenia niniejszej ustawy. Ostateczny termin ukończenia likwidacji tych Kas upływa w dniu 31 grudnia 1929 roku.

Art. 2. Dla sprawowania ogólnego nadzoru nad przebiegiem likwidacji gminnych Kas pożyczkowo-oszczędnościowych, wymienionych w art. 1, rozstrzygania wszelkich kwestyj, jakoteż wydawania stosownych zarządzeń, związanych z likwidacją zobowiązań i należności tych Kas, Minister Skarbu, w myśl punktu 3 § 17 i następnych Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14.5 1924 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 42, poz. 441) powoła Komisarza Rządowego. Powołanie Komisarza nastąpi w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych. Komisarz Rządowy podlega w drodze służbowej Ministrowi Skarbu.

Koszty utrzymania Komisarza Rządowego jakoteż powołanego przez Komisarza personelu służbowego, będą pokrywane z wymienionego w art. 11 niniejszej ustawy „państwowego funduszu wyrównawczego". Koszty te nie mogą przewyższać 5 proc całego funduszu za cały czas trwania likwidacji omawianych Kas.

Art. 3. Dla przeprowadzenia likwidacji wymienionych w art. 1 niniejszej ustawy gminnych Kas pożyczkowo - oszczędnościowych będą wybrane przez zgromadzenia gminne (wzgl. rady gminne, gdzie niema zgromadzeń gminnych) Komisje Likwidacyjne. W gminach w których powstały lub powstaną od czasu przystąpienia Komisarza Rządowego do swych obowiązków — gminne Kasy pożyczkowo-oszczędnościowe, oparte na statucie normalnym z dnia 13 marca 1925 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 35, poz. 239 z 7.4 1925 r.) Komisje Likwidacyjna stanowić będą Zarządy tych Kas. W gminach, w których wyżej wymienione gminne Kasy pożyczkowo-oszczędnościowe nie powstaną, zgromadzenia gminne wybiorą specjalne Komisje Likwidacyjne w składzie trzech osób, a mianowicie wójta gminy jako przewodniczącego, sekretarza gminy jako sekretarza Ko-

misji i trzeciego członka z pośród stałych mieszkańców gminy.

Komisje Likwidacyjne podlegają Komisarzowi Rządowemu, ustanowionemu na zasadzie art. 3 niniejszej ustawy jakoteż otrzymują od niego zarządzenia w toku administracyjnego postępowania.

Art. 4. Urzędy, osoby i instytucje, w których posiadaniu znajdują się księgi i akta, dotyczące działalności Kas, wymienionych w art. 1, przekażą te księgi i akta wymienionym w art. 3 komisjom Likwidacyjnym.

Art. 5. Komisje Likwidacyjne sporządzają inwentarz gminnych Kas pożyczkowo-oszczędnościowych, wymienionych w atr. 1, oraz ustalają bilans w walucie, w której księgi tych Kas były prowadzone w ostatnim okresie istnienia Kas i przystępują do przerachowania aktywów i pasywów Kas, kierując się przepisami zawartemi w art. 6, 7, 8, 9 i 10 niniejszej ustawy oraz wymienionemi w tych artykułach paragrafami Rozporządzenia Prezydenta o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych z dnia 14 maja 1924 r. i Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 grudnia 1924 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 115, poz. 1030) oraz instrukcją wykonawczą, jaką opracuje Komisarz Rządowy.

Art. 6. Wierzytelności i zobowiązania gminnych Kas pożyczkowo-oszczędnościowych, powstałe z tytułu zaciągniętych od Kas przed dniem 14 maja 1924 r. pożyczek, jakoteż dokonanych od tegoż terminu wkładów osób, instytucyj oraz dotacji Skarbu Państwa Rosyjskiego, przejętych na mocy Traktatu Ryskiego przez Skarb Państwa Polskiego, przerachowują się na złote w pełnej sumie, obliczonej według skali § 2 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 maja 1924 r (Dz. U. R. P. Nr. 42, poz. 441), przy zastosowaniu stawki, obowiązującej w dniu zapisania odnośnej pożyczki lub wkładu. Te same pełne przerachowanie dotyczy wierzytelności i zobowiązań powstałych w omawianych Kasach po dniu 14 maja 1924 r.

Art. 7. Wierzytelności i zobowiązania Kas, powstałe po dniu 1 sierpnia 1915 r., należy uważać za uregulowane o ile rozrachunki dokonane były zgodnie z wymaganiami statutu i przez legalne organy Kasy.

Wierzytelności zobowiązania Kas, które były przez dłużników lub wierzycieli Kas wpłacane lub otrzymane przez urzędy gminne w okresie, gdy książki rachunkowe gminnych Kas były wywiezione lub nawet pozostały na miejscu, lecz organy Kas były zdekompletowane i w terminach statutem przewidzianych nie były w swym składzie odnowione lub powołane ponownie, zaś z przyjętych wpłat kwitował urząd gminny pieczątką własną lub Kasy, to takie wpłaty lub wypłaty nie stanowią prawnego rozrachunku stron i należy je tarktować, jako sumy wpłacone lub wypłacone na poczet wierzytelności Kasy lub należności od Kasy i zaliczone winny być na dobro dłużnika Kasy lub jej samej, zgodnie ze skalą przerachowania, zawartą w punkcie 2 § 2 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 maja 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 42, poz. 441), przy zastosowaniu stawki, obowiązującej w dniu zapisania odnośnej pożyczki lub wkładu.

Art. 8. Zobowiązania omawianych Kas powinny być uregulowane przedewszystkiem względem wkładców, a następnie względem Skarbu Państwa (statut wzorowy Kasy z dnia 23.11 st. st. 1906 r. i § 10 Rozporządzena Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 grudnia 1924 r. Dz. U. R. P. Nr. 115, poz. 1030).

Kapitały zakładowe omawianych Kas, powstałe z dotacji gmin, ofiar i darowizn osób i instytucyj, należy użyć w razie potrzeby na pokrycie zobowiązań Kasy.

O ile wierzytelności omawianych Kas łącznie z kapitałem zakładowym Kasy i dotacji Skarbu Państwa z wymienionego w art. 11 niniejszej ustawy „państwowego funduszu wyrównawczego" nie pokryją zobowiązań tych Kas, to Kasy wypłacą wierzycielom swoim taką część pełnego przerachowania sumy, określonego w punkcie 1 art. 6 niniejszej ustawy, jaka wyniknie ze stosunku procentowego wszystkich aktywów Kasy do wszystkich zobowiązań Kasy z tytułu wkładek.

Jeżeli po przeprowadzeniu przez Komisję Likwidacyjną rozrachunku z wkładcami i Skarbem Państwa w sposób wyżej wskazany pozostanie nadwyżka, to Komisje Likwidacyjne przekażą je zgromadzeniom gminnym odnośnych gmin. Zgromadzenia gminne powinny tę nadwyżkę przekazać na kapitał zakładowy gminnej Kasie pożyczkowo - oszczczędnościowej, działającej w gminie na zasadzie statutu z dn. 13.3 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 239).

Gdyby taka Kasa nie powstała w gminie do ukończenia likwidacji Kasy, wymienionej w art. 1. to nadwyżka może być użyta na inne cele gospodarczo-krdytowe rolnictwa w tejże gminie.

Art. 9. Niepokryta część wierzytelności Skarbu Państwa z pozostałych funduszów Kasy, po potrąceniu pełnego pokrycia jej zobowiązań względem wkładców, umarza się.

Art. 10. Sumy, osiągnięte na uregulowanie wierzytelności Skarbu Państwa od wymienionych w art. 1 Kas, tworzą „Państwowy fundusz wyrównawczy dla uregulowania przedwojennych zobowiązań gminnych Kas pożyczkowo-oszczędnościowych, opartych na statucie wzorowym z r. 1906".

Fundusz ten winien być ulokowany w Państwowym Banku Rolnym na rachunku bieżącym.

Zarząd tym funduszem, jego ściąganie i wydatkowanie należy do Komisarza Rządowego.

Tenże Komisarz ustali na podstawie otrzymanych sprawozdań ilość Kas, działających po r. 1915, sumę niedoboru bilansowego tych Kas, wynikłego z dewaluacji i przeprowadzi podział państwowego funduszu wyrównawczego pomiędzy Kasy na zasadzie procentowego stosunku pomiędzy sumą funduszu państwowego a sumą niedoboru tych Kas, wynikłego z niezwróconych wkładek.

Art. 11. Niezużytkowaną część „państwowego funduszu wyrównawczego" Komisarz przekaże Ministrowi Skarbu, który utworzy z tej pozostałości fundusz kredytu długoterminowego Ministra Skarbu dla gminnych Kas pożyczkowo - oszczędnościowych, opartych na statucie normalnym z dn. 13 marca 1925 r. (Dz. U. R .P. Nr. 35, poz. 239,) opracuje instrukcję i powierzy administrację tego funduszu Państwowemu Bankowi Rolnemu

Art. 12. Zastrzeżone Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu w § 23 Rozporządzenia prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 30 grudnia 1924 r. o organizacji i ustaleniu statutów gminnych Kas wiejskich pożyczkowo-oszczędnościowych (Dz. U. R. P. Nr. 118, poz. 1069) prawo wydania Rozporządzenia o likwidacji omawianych Kas, traci swą moc.

Art. 13. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 14. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia."

Na uzasadnienie powyższego przedłożenia, wnioskodawcy przytaczają trudności napotykane przy układaniu Rozporządzenia wykonawczego o likwidacji dotychczasowych Kas.

Z drugiej strony, struktura tych Kas jest odmienna od Kas oszczędności, do których się stosuje t. zw. Lex Zoll. Wnioskodawcy podkreślają mianowicie, że z pożyczek gminnych, które wynosiły w r. 1910 około 70 miljonów rubli, korzystali prawie wyłącznie posiadacze nieruchomości i gospodarstw rolnych na inwestycje, na kupno ziemi lub spłatę rodziny. Pożyczki te były więc lokowane w sposób najbardziej zabezpieczający dłużnika kasy gminnej od strat, a długoletnia pomyślna konjunktura gospodarcza w okresie wojennym oraz małe stosunkowo zniszczenie wojenne, miały zachować wartość majątku dłużników Kasy lub nawet go powiększyły.

Natomiast wkładki i lokaty do tych Kas powstały głównie z sum sierocych oraz drobnych składek biedniejszej ludności gminy, zarobkującej pracą najemną i stanowiącej wśród rzesz pracujących najmniej zabezpieczoną społecznie sferę, na którą nie rozciągają się często dobrodziejstwa ustawodawstwa społecznego.

W tych więc warunkach nie można uznać za słuszną zasadę złożenia podarunku tym, co nietylko zachowali swój majątek kosztem tych, co często cały swój majątek powierzyli gminnej Kasie, nie przewidując kataklizmów gospodarczych.

Gdyby zobowiązania **dłużników** Kasy zostały przerachowane według miary przewidzianej w „Lex Zoll" (Rozoprządzenie z 14.5 1924) to rozgoryczenie wierzycieli tych Kas nie miałoby granic i na długie lata pogrzebałoby nietylko zaufanie do gminnych Kas, ale i sprawę przywrócenia oszczędnościom charakteru siły twórczej w gospodarstwie wiejskiem, gdyż zamiast oddane na użytek publiczny oszczędności te przechowywane byłyby w zamknięciu, dodajmy od siebie — w walutach zagranicznych lub w złocie -- lub użyte na cele lichwy pieniężnej.

Dlatego też wnioskodawcy proponują jako miarę przerachowania 1 rb. równającego się 2.66 zł., co przedstawia według obecnej wartości 50 proc. wartości w złocie.

Naszem zdaniem, przerachowanie na zwykłe złote, których wartość ulega, jak, niestety widzimy wahaniom, nie jest wskazana; należałoby zastosować tutaj „klauzulę złotą", tembardziej, że w projekcie przewidziana jest kilkuletnia zwłoka.

Trudnem zagadnieniem do rozwiązania jest kwestja, z jakiego źródła mają być pokryte straty Kas gminnych, pochodzące z dewaluacji pieniądza.

Wnioskodawcy uważają, że gmina za takie straty Kasy, jakie zostały spowodowane siłą wyższą — wojną z jej gospodarczemi następstwami — nie może odpowiadać i że w tym wypadku zachodzi odpowiedzialność Państwa.

Cekawe będą losy powyższego wniosku, o których to losach nie omieszkamy podzielić się z czytelnikami.

WPŁYW STREJKU POWSZECHNEGO W ANGLJI NA SYTUACJĘ PRZEMYSŁOWĄ I WALUTOWĄ.

Świat cały został zaskoczony wiadomością o strajku powszechnym w Anglji. Strajk ten zgoła nieoczekiwany, został wywołany powojennym przesileniem w angielskim przemyśle węglowym, który utracił ostatnio rynki zbytu na kontynencie europejskim i zmuszony został do zmniejszenia pordukcji węgla z 98 milj. tonn, produkowanych przed wojną do 68 milj. w r. 1925 Ten poważny kryzys węglowy, wywołany powiększeniem produkcji węgla w Niemczech po utracie górnego Śląska, oraz zmniejszeniem konsumcji wskutek zastąpienia węgla przez naftę i elektryczność, odczuły obecnie wszystkie państwa europejskie, w których produkcja węgla odgrywa poważną rolę. Dzięki jednak znaczeniu, jakie przemysł węglowy posiada w produkcji Anglji, kryzys ten wyraził się znacznym wzrostem bezrobocia, dochodzącego do 315.000 górników, którym skarb państwa udzielił w ciągu 10 miesięcy subsydjów w sumie 23 milj. funtów. Ten stan rzeczy zmusił do szukania środków zaradczych w zwiększeniu godzin pracy oraz redukcji płac robotniczych co rząd ze względu na rosnące rozmiary bezrobocia zatwierdził. Przeciwko tego rodzaju roztrzygnięciu kwestji przesilenia w przemyśle węglowym zastrzegł się związek górniczy, który dzięki swej liczebności i wpływom oraz zasługom położonym w ruchu robotniczym Anglji zdołał pociągnąć za sobą większe związki robotnicze. W ten sposób Anglja stała się widownią powszechnego strajku, skazującego cały kraj na olbrzymie straty, a ludność na brak najniezbędniejszych przedmiotów codziennego użytku. Strajk powszechny w Anglji odbił się w pierwszym rzędzie ujemnie na sytuacji tych państw europejskich, których przemysł w znacznej mierze był zasilany węglem angielskim. To silne zapotrzebowanie węgla na rynku międzynarodowym nie pozostało bez wpływu na konjunktury wywozowe przemysłu węglowego w Polsce. Polski przemysł węglowy otrzymał ostatnio cały szereg zamówień telegraficznych, pochodzących z państw północnych oraz z Włoch. Wywóz jednak węgla z Polski nie może podołać zapotrzebowaniu, ponieważ porty nasze nie są przygotowane do pomieszczenia tak znacznego tonażu. W kwietniu b. r. eksportowaliśmy przez Gdańsk zaledwie 275 tys. tonn węgla, Gdynia eksportowała zaledwie

30.000 tonn węgla. Jest to bardzo niewiele w stosunku do ilości, jakie mógłby eksportować polski przemysł węglowy, oraz do zapotrzebowania węgla na rynku europejskim.

Rozgrywające się wypadki w Anglji wywarły wysoce ujemny wpływ na położenie finansowe tych państw, którym Bank Angielski miał okazać pomoc w osiągnięciu stabilizacji waluty. Od kilku dni datuje się nienotowany dotąd spadek kursu franka francuskiego oraz belgijskiego budząc panikę wśród ludności, szukającej ucieczki w obcych walutach. Powyższy wzrost kursu funta szterlingów w stosunku do walut państw ościennych da się wytłumaczyć polityką interwencyjną Banku Angielskiego, który rzucił na rynki zagraniczne znaczne ilości obcych walut, by w ten sposób podwyższyć i podtrzymać kurs funta szterlinga.

STAN KREDYTU DŁUGOTERMINOWEGO.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego ogólna suma pożyczek hipotecznych, udzielonych w listach zastawnych wynosiła — po przeliczeniu na złote — w roku 1924 (łącznie z ostatniemi dwoma miesiącami 1923 roku) 38.900.390 złotych, w roku zaś 1925 — 21.027.186 złotych.

Na sumy te składają się:

NAZWA INSTYTUCJI	1924			1925		
	Liczba	Waluta	Suma	Liczba	Waluta	Suma
Ogółem po przeliczeniu na złote	.	**złote**	**38.900.390**	.	**złote**	**21.027.186**
Tow. Kredyt. Ziem. w Warszawie [a]	7	tys. mkp.	493.277 [b]	156	dol.	417.200 [b]
	731	dol.	2.532.050 [b]			
Tow. Kredyt. Ziem. we Lwowie	—	—	—	547	dol.	1.239.390 [b]
Pozn. Ziemstwo Kredytowe	.	tys. mkp.	11.211	—	—	—
Pozn. Ziemstwo Kredytowe	112	q. żyta	833.672 [c]	.	q. żyta	139.247 [c]
Pozn. Ziemstwo Kredytowe	104	dol.	1.705.558 [b]	.	dol.	1.014.323 [b]
Tow. Kredytowe Miejskie:						
Warszawa	—	—	—	6	zł.	286.000 [b]
Częstochowa	—	—	—	—	—	—
Kalisz	—	—	—	1	zł.	2.100 [b]
Kielce	—	—	—	—	—	—
Lublin	2	zł.	100.000 [d]	31	zł.	1.284.000 [d]
Łódź	—	—	—	—	—	—
Piotrków	—	—	—	—	—	—
Radom	—	—	—	—	—	—
Siedlce	—	—	—	1	zł.	59.900 [d]
B. Gospodarstwa Krajowego	—	—	—	46	zł. zł.	1.142.750 [b]
Akc. Bank Hipot. we Lwowie	—	—	—	—	—	—
Ziemski B. Kredyt. we Lwowie	—	—	—	3	zł.	800.000 [b]
Ziemski B. Hipot. we Lwowie	—	—	—	—	—	—
Bank Kredyt. Hipot. w Warszawie	—	—	—	—	—	—
Wileński Bank Ziemski w Wilnie	.	dol.	33.950 [d]	55	dol.	152.050 [b]
				.	dol.	8.600 [d]

a Dane za rok 1924 obejmują również dwa ostatnie miesiące r. 1923. *b* W listach zastawnych 8%. *c* W listach zastawnych 6%. *d* W listach zastawnych 10%.

PROWIZORJUM BUDŻETOWE I BUDŻET NA ROK 1926.

Zrównoważenie budżetu na rok bieżący stało się zasadniczym punktem, około którego obracają się wszystkie wysiłki rządu i sejmu związane z uzdrowieniem gospodarczym państwa. Preliminarz budżetowy na rok 1926, uchwalony przez Radę Ministrów w dn. 22 stycznia 1926 r. wykazuje w dochodach 1.528.178.962 zł., w wydatkach zaś 1.730.086.562 zł., czyli zamyka się deficytem w sumie 202.000.000 zł. Należy pozatem wziąć pod uwagę, iż w chwili uchwalenia powyższego preliminarza kurs dolara przy obliczaniu wydatków w walutach obcych wynosił 6.50 zł., przyczem uposażenie funkcjonarjuszów państwowych i wojska obliczono przy zastosowaniu potrąceń, przewidzianych w ustawie o środkach zapewnienia równowagi budżetowej, z dn. 22 grudnia 1925 r.

Wskutek spadku złotego przewidziana w preliminarzu suma wydatków na amortyzację i oprocentowanie długów zagranicznych, płatnych w wysokocennych walutach, staje się prawie dwukrotnie większą, wzrasta również i suma przewidziana w budżecie na uposażenia niższych funkcjonarjuszy państwowych, wskutek podwyżki, jaka nastąpiła w kwietniu. Niedobór budżetowy okazał się więc w rzeczywistości znacznie wyższym.

W dn. 26 kwietnia wniesiony do Sejmu projekt drugiej ustawy o zapewnieniu równowagi budżetowej, zarówno na drodze powiększenia dochodów jak

i obniżenia wydatków. Sytuacja finansowa państwa zmusza do chwilowego zwiększenia ciężarów i opłat na rzecz państw. W części, obejmującej podwyższenie dochodów, projekt przewiduje, iż wszystkie opłaty na rzecz państwa, wpłacane do kas skarbowych będą odpowiednio podwyższone, przy opłatach uiszczanych za pomocą znaczków stemplowych, cena tych znaczków będzie odpowiednio podwyższona na czas działania niniejszej ustawy. Projekt przewiduje również obciążenie przedmiotów zbytku 5-procentowym podatkiem. Nowością jest nałożenie podatku na mąkę pszenną, której spożycie zwiększyło się po wojnie w sposób nader wydatny.

W części projektu, dotyczącej zmniejszenia wydatków, przewidziane jest obniżenie uposażeń funkcjonarjuszów państwowych zgodnie z ustawą 22 grudnia 1925 r., aż do końca roku 1926. Zarządzenia, przewidziane w projekcie ustawy o środkach zapewnienia równowagi budżetowej posiadają raczej charakter tymczasowy. Zasadnicza zmiana stosunków, powodujących deficyt budżetowy, wymaga dłuższego czasu.

Jednocześnie do Sejmu wpłynęły jeszcze 2 ustawy: o uregulowaniu emisji biletów zdawkowych i bilonu, oraz o przeprowadzeniu zmian w emisji biletów Banku Polskiego.

Wobec nieukończonych dotąd jeszcze prac nad budżetem na rok 1926, Sejm uchwalił na czas od 1-go maja do 30 czerwca ustawę o prowizorjum.

KRONIKA GOSPODARCZA i SKARBOWA

RENTOWNOŚĆ PAŃSTWOWYCH PAPIERÓW PROCENTOWYCH*)

według kursu giełdy warszawskiej z dnia 18.V 1926 r.

Nazwa papieru	Kurs za sztukę	Kurs %	Rentowność w %
8% Poż. Konw. pł. 1.X 1927 . .	153	78	27
5% „ „ amort. do 1.I 1945	—	32	26
6% „ Dolarowa pł. 1.IV 1940	745	71	9½
10% „ Kolej. amort. do 1.II 1934	162	83	16

Przy cenie złota 6.7459 za 1 gram.

OBWIESZCZENIE MINISTERSTWA SKARBU

z dnia 8 kwietnia 1926 r.

O wysokości ceny, do jakiej mogą być przyjmowane papiery wartościowe przez władze i urzędy państwowe, jako wadja przy przetargach oraz kaucje na zabezpieczenie wszelakiego rodzaju umów, oraz zaliczek wypłacanych na dostawy i roboty rządowe, jak również na zabezpieczenie udzielanych przez Skarb Państwa kredytów akcyzowych, celnych i transportowych.

Termin płatn. kuponu	Nazwa papieru	Wartość nominalna	Wartość depozyt. w złotych
	A. Papiery państwowe.		
1/IV i 1/X	8% państwowa pożyczka konwers. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 55, poz. 543).	zł. 100	100
1/IV i 1/X	6% poż. dolarowa z r. 1919—1920.	dol. 100	500
1/II i 1/VIII	10% poż. kolej. Serja I. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 5, poz. 40), oraz rozporządzenie Ministra Skarbu (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 83, poz. 798).	zł. 100 w złocie	110
2/I i 1/VII	5% państw. poż. konwers. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 27, poz. 274), (Dz. U. R. P. z 1925 r. Nr. 21, poz. 152), oraz (Dz. U. R. P. z 1925 r. Nr. 90, poz. 629).	zł. 100	40
1/II i 1/VIII	5% obligacje Serji II, premj. poż. dol. (Dz. U. R. P. z 1925 r. Nr. 129, poz. 919).	dol. 5	30
	B. Listy zastawne i obligacje państwowych instytucyj kredytowych.		
30/VI i 31/XII	8% listy zast. Banku Gosp. Kraj. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 46, poz. 478).	zł. 100 w złocie	90
2/I i 2/VI	8% listy zast. Państw. Banku Roln. względnie zobowiązania na te listy.	zł. 100	90
	C. Listy zastawne instytucyj kredytowych prywatnych gwarantowanych przez Skarb Państwa.		
1/IV i 1/X	7% listy zastaw. Tow. Kred. Przem. Polsk. (Dz. U. R. P. z 1920 r. Nr. 112, poz. 737).	Ł. 1	20
	D. Akcje Banku Polskiego.	zł. 100	50

*) *Przedruk tabeli dozwolony za podaniem źródła.*

Papiery wartościowe, przyjmowane jako wadja i kaucje, winny być zaopatrzone w bieżący kupon.

Obwieszczenie z dnia 28 grudnia 1925 r. („Monitor Polski" z dnia 5 stycznia 1926 r. Nr. 3, poz. 8) w tej sprawie traci moc obowiązującą.

Przepisy niniejsze obowiązują z dniem ogłoszenia.

Minister Skarbu: (—) *J. Zdziechowski.*

OKÓLNIK MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH W SPRAWIE NIEKOMPLETNYCH UCHWAŁ ZGROMADZEŃ GMINNYCH (RAD GMINNYCH) O ZAŁOŻENIU GMINNYCH KAS POŻYCZKOWO-OSZCZĘDNOŚCIOWYCH.

Wydany został w dniu 18 stycznia r. b. do pp Wojewodów: w Warszawie, Łodzi, Kielcach, Lublinie, Białymstoku, Łucku, Brześciu nad Bugiem, Nowogródku i P. Delegata Rządu w Wilnie okólnik treści następującej:

„Okólnikiem № 89 z dnia 19 sierpnia 1925 r. L. SF. 1120-25 w sprawie zakładania gminnych Kas wiejskich pożyczkowo-oszczędnościowych Ministerstwo Spraw Wewnętrznych udzieliło Panom Wojewodom (P. Delegatowi Rządu) wyjaśnień co do wykonania przepisów, zawartych w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 grudnia 1924 r. o organizacji i ustaleniu statutów gminnych Kas wiejskich pożyczkowo-oszczędnościowych (Dz. Ust. R. P. Nr. 118, poz. 1069), oraz rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 marca 1925 r., wydanego w porozumieniu z Ministrem Skarbu o statucie normalnych gminnych Kas pożyczkowo-oszczędnościowych (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 239); w szczególności Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wskazało w p. 4-tym omawianego okólnika na wzór protokułu zgromadzenia gminnego (rady gminnej) (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr. 4, poz. 384 z dn. 30 września 1925 r.) w którego treści pomieszczono wszystkie wymogi, jakie powinny być uwzględnione przez zgromadzenie gminne (radę gminną) przy wynoszeniu uchwal o zakładaniu Kas gminnych pożyczkowo-oszczędnościowych.

Z nadesłanych do Państwowego Banku Rolnego przez Zarządy powstających gminnych Kas protokułów uchwał zgromadzeń gminnych (rad gminnych), zatwierdzonych przez Wydziały Powiatowe, wynika jednak, że uchwały takie są powzięte z pominięciem wymagań §§ 50 i 56 (p. 6 i 7 wzoru protokułu) statutu normalnego o ustaleniu liczby członków Zarządu i komisji rewizyjnej Kasy.

Ponieważ wymagania przytoczonych paragrafów są ściśle związane z założeniem Kasy, wypływają one bowiem z przyjęcia statutu normalnego przez zgromadzenie gminne (radę gminną) (p. 5 § 7-go rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 grudnia 1924 r.), przeto zatwierdzenie przez Wydziały Powiatowe niekompletnych uchwał zgromadzeń gminnych (rad gminnych) uważać należy za akt niezupełny, uniemożliwiający uznanie takich Kas za organy legalne, zdolne do działania.

Wobec powyższego zechce Pan Wojewoda (Delegat Rządu) polecić przewodniczącym Wydziałów Powiatowych zwrócenie baczniejszej uwagi przy zatwierdzaniu na postanowienia takich uchwal, albowiem bez ustalenia liczby członków, zarówno Zarządu jak i komisji rewizyjnej — uchwały zgromadzeń gminnych (rad gminnych), jako niezupełne, pozbawione są praktycznej wartości i że w związku z tem prośby odnośnych Zarządów o przyznawanie kredytów przez Państwowy Bank Rolny uwzględniane nie będą.

Za Ministra
(—) OLPIŃSKI
Podsekretarz Stanu.

KASA OSZCZĘDNOŚCI M. ST. WARSZAWY.

Doświadczenie, nabyte w ciągu półrocza istnienia Kasy oszczędności m. st. Warszawy, wykazało, iż dla jej rozwoju oraz dla wypełnienia zadań ciążących na komunalnych kasach oszczędności, konieczne jest dokonanie pewnych uzupełnień w obecnie istniejącym statucie Kasy. Z tych względów rada i zarząd Kasy opracowały projekt zmian, zaaprobowany i uzupełniony przez plenum magistratu. Projekt przesłano radzie miejskiej. Poza poprawkami redakcyjnemi projektowane są następujące zmiany: Według art. 34 statutu Kasa miała dotychczas prawo udzielania pożyczek: pod zastaw sum hipotecznych, papierów wartościowych o stałem oprocentowaniu (Listy zastawne i obligacje) oraz Listów warantowych na towary złożone w składach miejskich. Obecnie dodano, że oprócz papierów wartościowych o stałem oprocentowaniu, zarządowi Kasy wolno będzie: przyjmować pod zastaw również akcje Banku Polskiego, przyznawać kredyt na t. zw. weksle budowlane, zabezpieczone hipotecznie, który ma być udzielany w miarę postępu budowy do wysokości 50 proc. wartości dokonanych robót oraz dyskontować weksle, zabezpieczone gwarancją hipoteczną lub zastawem wartościowym. W ten sposób możliwe będzie udzielanie kredytu rzemieślnikom przez dyskontowanie ich weksli, zabezpieczonych wyrobami. Nadto istniejący statut (par. 32) pozwala udzielać pożyczek hipotecznych na podstawie przeciętnej sumy wkładów w ciągu 6 miesięcy poprzedzających roku kalendarzowy. Ponieważ Kasa otwarta była 1 października 1925 r. t. j. na 3 miesiące poprzedzające rok kalendarzowy, zarząd Kasy władny jest udzielać pożyczek hipotecznych dopiero od 1 stycznia 1927 r. W celu przyśpieszenia tego terminu projektowana jest obecnie zmiana i udzielanie pożyczek do wysokości $^1/_4$ kapitału obrotowego, asygnowanego Kasie przez magistrat.

8-PROC. LISTY ZAST. DOLAROWE TOW. KREDYTOWEGO ZIEMSKIEGO Z 1924 r.

W dniu 22 września 1924 r. wprowadzono do urzędowych notowań giełdy warszawskiej 8 proc. L. Z. dolarowe Tow. kred. ziemskiego. Emisja ta w sumie 6 miljonów dolarów wydana była w celu pomożenia rolnikom do zapłacenia podatku majątkowego. Suma przyznanej pożyczki nie może przekraczać $^2/_3$ szacunku dóbr. Listy były wypuszczone w odcinkach 50-dolarowych na okres 16 i pół-letni. Losowanie odbywać się ma 1 kwietnia i 1 października, termin zaś płatności kuponów — 22 czerwca i 22 grudnia każdego roku. W myśl art. 85 ustawy o podatku majątkowym należność z tytułu podatku majątkowego może być uregulowana Listami zastawnemi Towarzystw długoterminowego kredytu we frankach szwajcarskich, lub w innej wysokocennej walucie.

Minister skarbu postanowieniem z 10 kwietnia 1924 r. polecił wprowadzić powyższe Listy do notowań na giełdzie warszawskiej. W dniu wprowadzenia Listów powyższych na giełdę kurs wynosił 85 proc. (zł. 440.30 za 100 dolarów przy kursie 5.18). W dniach ostatnich kurs notowany był 8.91 i 8.73 za dolara, co odpowiada również 85 proc. przy obecnym kursie giełdowym dolara.

Uwzględniając sposób i terminy amortyzacji, oraz nominalne oprocentowanie, kurs ten odpowiada rzeczywistemu dochodowi w wysokości $10^1/_5$% rocznie.

Władze Towarzystwa miały pierwotnie na celu ulokować emitowane w dolarach Listy na rynkach zagranicznych, lecz dotychczas tego nie uskuteczniono.

Z PAŃSTWOWEGO BANKU ROLNEGO.

Rada Nadzorcza państwowego Banku rolnego powzięła uchwały, zmierzające do szerszego stosowania długoterminowego kredytu w 8 proc. listach zastawnych złotych (w złocie). Przy świeżo uproszczonym i udogodnionym systemie spłacania tych pożyczek będą one udzielane właścicielom nieruchomości, których własność nieprzekracza ustawowych norm władania, na cele inwestycyjne gospodarstw oraz na spłaty z tytułu działów rodzinnych, co, wobec w ruchu będących parcelacji przy wydatnem stosowaniu przez państwowy Bank rolny kredytów na kupno działek — udostępni uwłaszczenie spłaconych współwłaścicieli. Poza tem pożyczki te będą wydawane na spłaty uciążliwych długów krótkoterminowych, zaciągniętych na powyższe cele. Dla szybszego ustalenia szacunku tych nieruchomości wprowadzono uproszczony tryb postępowania przy oszacowaniu. W celu umożliwienia regulowania długów hipotecznych, utrudniających parcelację, postanowiono udzielać przejściowo pożyczek długoterminowych na całość parcelowanego objektu z późniejszym rozsegregowaniem ich na poszczególne działki, co umożliwi szybszą parcelację, z drugiej zaś strony ułatwi hipoteczne przeniesienie praw własności na nowonabywców.

BILANS BANKU POLSKIEGO.

Bilans Bank Polskiego z dnia 30 kwietnia r. 1926 wykazuje wzrost zapasu złota o 48.000 złotych do sumy 134,2 miljony złotych.

Zapas walut i dewiz zwiększył się o 5,6 miljonów złotych brutto (51,4 miljony).

Zaliczki reportowe wzrosły o 924.000 złotych (19,8 miljonów złotych) oraz zobowiązania walutowe i reportowe o 1 miljon złotych.

Zwiększył się portfel wekslowy o 1,9 miljonów złotych do sumy 303,3 miljony złotych oraz pożyczki zabezpieczone papierami o 3,2 miljony złotych do sumy 29,4 miljony złotych.

Rachunki żyrowe i inne zobowiązania zmniejszyły się o 13,4 miljony złotych (87 miljonów złotych).

Obieg biletów bankowych wzrósł o 21,4 miljony złotych do sumy 392,8 miljonów złotych, natomiast przyjęty do zapasu Banku stan monet srebrnych i bilonu zmniejszył się o 12,5 miljonów złotych i wynosi 602.000 złotych.

Inne pozycje większych zmian nie wykazują.

KASA PRZEZORNOŚCI URZĘDNIKÓW SKARBOWYCH.

Na podstawie statutu zatwierdzonego przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej rozpoczęła z dniem 1 kwietnia r. b. czynności Kasa Przezorności Urzędników i Pracowników Ministerstwa Skarbu. Składka miesięczna wynosi 2% otrzymanych poborów brutto (potrącenia te są oprocentowane w stosunku 9% rocznie), wpisowe 60 groszy. Stowarzyszony ma prawo bez poręczenia otrzymywać pożyczki w wysokości 20% poborów, od otrzymanej pożyczki płaci 1%. Zarząd Kasy stanowią: p. p. Henryk Musiałkowski, Stefan Ptaszkowski i Antoni Charkowski.

KRYZYS PRZEMYSŁOWY.

Dotkliwy brak pieniądza coraz bardziej dający się odczuć w stosunkach handlowych sprowadza zupełny zastój zwłaszcza w tych dziedzinach przemysłu, które zakupując surowce w wysokocennych walutach zmuszone są sprzedawać towar na weksle złotowe. Z drugiej strony ciągła tendencja zniżkowa, jakiej zwolna, lecz stale podlega złoty, uniemożliwia wszelką racjonalną kalkulację, co zmusza konsumenta do zajęcia pozycji wyczekującej zwyżki złotego. Stawia to nasz przemysł i poważniejszy handel w sytuacji niezmiernie trudnej do przetrwania. Ułatwienia podatkowe, rozkładanie podatków na raty, udzielanie prolongat, umożliwia wprawdzie wycieńczonemu kryzysem przemysłowi wykonanie zobowiązań podatkowych, nie zdoła jednak dostosować możliwości płatniczych sfer gospodarczych oraz drobnych i wielkich rolników do właściwych potrzeb nadmiernie rozbudowanej administracji Państwowej. Dotkliwy kryzys możemy opanować jedynie przez wytrwałe i celowe przeprowadzenie oszczędności nietylko w budżecie państwowym, lecz poszczególnych jednostek. Znaczne podwyższenie stopy życiowej we wszystkich warstwach społecznych, znajdujące swój jaskrawy wyraz w masowym poszukiwaniu towarów zagranicznego pochodzenia, jak również zmniejszeniu konsumcji mąki i chleba żytniego w Polsce, co w ostatnich latach po wojnie naraziło nas na sprowadzanie z zagranicy znacznych ilości mąki amerykańskiej, stało się między innemi przyczyną ostrego przesilenia finansowego powodując przez masowe wywożenie zagranicę wysokocennych walut zmniejszenie pokrycia złotego oraz skurczenie obiegu pienieżnego. *b.*

SPADEK ZŁOTEGO A OBRÓT ZLECEŃ.

Spadek złotego przyczynił się do zupełnej dezorjentacji w handlu, uniemożliwiając kupcom racjonalną kalkulację. Spekulanci zbożowi, licząc, iż spadek złotego, przyczyni się do zwyżki cen za zboże polskie zagranicą, zakupili znaczne zapasy zboża po cenach niejednokrotnie wyższych, niż notowane na giełdzie zbożowej. Oczekiwania jednak na zwyżkę ceny zboża zagranicą zawiodła: rynek zagraniczny zupełnie nasycony zbożem polskim sygnalizuje raczej zniżkę cen za zboże. Przyczyni się to do zupełnej porażki spekulacji zbożowej na naszym rynku wewnętrznym; przyczyniając się już w najbliższej przyszłości do obniżenia cen za zboże, o ile dalsze wahania złotego nie ułatwią w formie nabytej premji wywozowej mający eksport ziarna i przerobów. *b.*

ZAPAS ZIEMI NA CELE REFORMY ROLNEJ.

Polska liczy 19.454 majątków ziemskich, o obszarze 10.498.000 ha. Grunta orne wynoszą 3.844.000 ha, łąki 952.000, pastwiska 475.000, sady 89.000, nieużytki 835.000 ha, lasy zajmują 4 milj. ha. Ustawa z 28 grudnia 1925 r. przewiduje pozostawienie właścicielom wielkich majątków ziemskich maximum obszaru w wysokości 60 ha, dla majątków położonych w okręgach przemysłowych i podmiejskich, 300 ha na ziemiach wschodnich, na pozostałym obszarze Polski 180 ha. Większych majątków powyżej 180 ha liczy Polska 7.484, obszar zajęty przez nie liczy 4.335.000 ha użytków. Od sumy tej należy odjąć 1.347.000 ha., które należy zostawić wielkim właścicielom, jako przewidziane ustawą maximum posiadania, 283.000 ha. ziemi należy przeznaczyć na uregulowanie serwitutów, 550.000 ha. należy potrącić dla właścicieli ziemskich, których majątki są na wysokim poziomie kultury rolnej, gdyż ustawa przewiduje, iż majątki wysoko uprzemysłowione posiadać będą obszar przekraczający 180 ha. Pozostaje więc 2.148.000 ha. ziemi, które będzie można przeznaczyć na właściwą reformę rolną. Z obszaru powyższego rozparcelowano dotąd 268.000 ha. Właściwy zapas ziemi utworzony z przeznaczenia części wielkich majątków na cele reformy rolnej wynosi więc w chwili obecnej 1,881.000 ha.

Na reformę rolną zostały pozatym przeznaczone grunta państwowe, komunalne i kościelne, w ilości około 800.000 ha. Ponieważ 232.000 uległo już rozparcelowaniu, zapas ziemi przeznaczonej na reformę rolną, pochodzący z własności komunalnej, państwowej i kościelnej wynosi około 600.000 ha. Jeśli do liczby tej dodamy 1.881.000 ha., przeznaczonych na reformę rolną ze strony wielkiej prywatnej własności otrzymamy **2.400.000 ha. ziemi, stanowiących ogólny zapas ziemi do rozparcelowania między własność chłopską.**

Niestety, jest to znacznie mniej, niż wynosi zapotrzebowanie. W gminach wiejskich zamieszkuje 19.396.182 ludzi, z których ludność bezrolna wynosi 6.012.816 głów małorolna 9 076.224 głów, posiadających zaś powyżej 5-ciu ha. obszaru ziemi, jest zaledwie 4.312.142. Polska posiada 2.109.587 drobnych gospodarstw, które wylegają dla swego upełnorolnienia do 5-ciu ha. obszaru ziemi, wynoszącego 6.040.932, czyli prawie $2^1/_2$ razy więcej, niż wynosi przeznaczony na reformę rolną obszar ziemi. A pozostaje wszak jeszcze ludność bezrolna! *b.*

EMISJA BILETÓW ZDAWKOWYCH i BILONU.

Wobec aktualności zagadnienia emisji biletów zdawkowych i obiegających na ten temat niepokojących pogłosek, należy sięgnąć do liczb urzędowych.

Co do biletów zdawkowych i bilonu, zgodnie ze stanowiskiem, zajętem przez komisję skarbowo-budżetową, kierownicze pod względem wyzyskania przez minist. skarbu uprawnień emisyjnych są liczby łącznej emisji bilonu i biletów zdawkowych. Emisja biletów zdawkowych i bilonu wynosiła na: d. 20 listopada 1925 r. 410 mil. zł., dn. 31 grudnia

1925 r. 440 mil. zł., d. 20 kwietnia 1926 r. 444 mil. złotych. Jak się dowiadujemy z ostatnich zestawień, suma emisji na d. 7 maja pozostała również bez zmiany i wynosi w dalszym ciągu 444 miljony zł., czyli że wypłaty poborów i innych należności na d. 1 maja uskuteczniono bez uciekania się do nowych emisji pieniędzy skarbowych. Wogóle w r. 1926 emisje bilonu i biletów zdawkowych powiększono tylko o 4 miljony złotych, jeśli zaś brać cały okres t. j. od d. 20 listopada do d, 7 maja 1926 r. — emisję powiększono w ciągu 5½ miesiaca o 34 miljony zł. Stałą poprawę sytuacji w zakresie gospodarki skarbowo-budżetowej odtwarza zestawienie sumy 34 miljonów zł,, emitowanych w ciągu ostatnich 5½ miesiąca, z odpowiednią sumą 175 miljonów zł. powiększenia emisji biletów zdawkowych i bilonu w ciągu 5 i pół miesiąca poprzedzających ten okres czasu, t. j. od d. 31 maja 1925 r. do d. 20 listopada 1925 r.

BEZROBOCIE.

Pomimo zatrudnienia przez magistrat warszawski 567 robotników, ilość bezrobotnych nie zmniejszyła się w ciągu ubiegłego tygodnia i wynosi 17.700 osób. Sprawa emigracji bezrobotnych napotyka również na coraz dalej idące trudności. Ostatnio urząd emigracyjny oświadczył w sprawie wyjazdu robotników polskich do Rosji Sowieckiej, iż Rosja poszukuje jedynie kwalifikowanych pracowników. Paszporty emigracyjne do Rosji otrzymają tylko ci, którzy nie mogąc znaleść pracy w kraju, umożliwiającej im utrzymanie, posiadają w Rosji rodzinę, mogącą im to utrzymanie zapewnić.

Obwieszczenie.

Sąd Okręgowy w Białymstoku jako Rejestrowy obwieszcza, iż w dniu 20 kwietnia 1926 roku do Rejestru Handlowego Działu C wciągnięta została następująca Spółdzielnia:

Pod Nr. 126. Firma Spółdzielni „Ognisko Pracy im. Staszyca, Towarzystwo Wytwórczo-Kredytowe Polskich Rzemieślników, Kupców i Drobnych Rolników w Białymstoku, Spółdzielnia z ograniczoną odpowiedzialnością". Przedmiot: udzielanie wszelkiego rodzaju kredytu swym członkom i załatwianie innych czynności, wchodzących w zakres obrotów pieniężnych, wyszczególnionych w § 81 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 grudnia 1924 r. a także organizowanie i finansowanie akcji budowlano-mieszkaniowej, oraz wytwórczych warsztatów członkowskich. Siedziba: Białystok, Rynek Kościuszki Nr. 1. Za zobowiązania Spółdzielni członkowie odpowiadają zadeklarowanymi udziałami, a ponadto sumą, równającą się trzykrotnej wysokości każdego zadeklarowanego udziału. Wysokość udziału wynosi 50 złotych, płatnych jednorazowo lub w 10 równych ratach miesięcznych. Zarząd Spółdzielni stanowią członkowie: dr. Wacław Szaykowski, Feliks Chańko i Edmund Zdrojkowski, oraz zastępcy: Alfred Mładek i Władysław Dyga, zamieszkali w Białymstoku: pierwszy przy ulicy Warszawskiej pod Nr. 57, drugi przy ulicy Piasta pod Nr. 2, trzeci przy ulicy Artyleryjskiej pod Nr. 15, czwarty przy ulicy Mickiewicza pod Nr. 38 i piąty przy ulicy Ogrodowej pod Nr. 15. Zarząd reprezentuje Spółdzielnię i prowadzi jej sprawy. W imieniu Spółdzielni podpisują dwaj członkowie Zarządu. Członkami Rady Nadzorczej są: Witold Koscia, Roman Wolski, Władysław Salinger, Kazimierz Płodowski, Franciszek Malewski, Paweł Wawryk i Franciszek Kwiatkowski, ich zastępcami: Bronisław Karpiński i Antoni Szadkowski.

Spółdzielnia zawiązaną została w dniu 17 marca 1926 roku na czas nieograniczony.

Sędzia Rejestrowy.

Należność pocztowa opłacona ryczałtem.

Ze względów od Administracji niezależnych, numer niniejszy wysyłamy z kilkudniowym opóźnieniem.

ADMINISTRACJA.

Adres Redakcji i Administracji: Warszawa, Bracka 17, telefon 238-11.	Prenumerata wraz z przesyłką pocztową:	Ceny ogłoszeń:
Konto czekowe P. K. O. Nr. 10.640.	Rocznie . . . 32 zł. Kwartalnie . . . 8 zł. Miesięcznie . . 3 zł.	1/1 strona 300 zł. 1/2 strony 150 zł. 1/4 strony 100 zł. Drobne: 30 groszy za wiersz jednołamowy. Kolumna ogłoszeń liczy 4 łamy.

Redaktor: LUCJUSZ DURA. Wydawcy: M. Butler, L. Dura i T. Szpakowski.

Zakłady Graficzne „DRUKARZ", Warszawa, Leszno 53. Tel. 93-49.